

6. Котковський В., Самородов Б., Чхеайло А. Управління людськими ресурсами в умовах війни: мотивація, шляхи і способи ефективного застосування особистісного потенціалу. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №3(50). С. 228–235. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-50-34.

7. Підтримка для героїв. Як український бізнес реінтегрує, адаптує та соціалізує ветеранів. Кейси WOG, МХП і ДТЕК. *Forbes Ukraine*. 2024. URL: <https://forbes.ua/company/pidtrimka-dlya-geroiv-yak-ukrainskiy-biznes-reintegru-adaptue-ta-sotsializue-veteraniv-keysy-wog-mkhp-i-dtek-02092024-23265> (дата звернення: 04.10.2025).

8. Психічне здоров'я та ставлення українців до психологічної допомоги. *Gradus Research Company*. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/mental-health-and-attitudes-ukrainians-towards-psychological-assistance-during-war/> (дата звернення: 04.10.2025).

9. Ментальне здоров'я співробітників як пріоритет: дослідження від robota.ua та Healthy Mind. *Budni*. URL: <https://budni.robota.ua/hr/mentalne-zdorov-ya-spivrobitnikiv-yak-prioritet-doslidzhennya-vid-robota-ua-ta-healthy-mind> (дата звернення: 04.10.2025).

УДК 657.4

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ

А. В. Гетьман, Є. Є. Іонін

Анотація. У статті розглянуто теоретичні засади формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю освітніх установ. Розкрито сутність, завдання, принципи та структуру обліково-аналітичної системи, а також охарактеризовано її роль у забезпеченні ефективного управління закладом освіти. На прикладі діяльності Калинівського технологічного фахового коледжу показано особливості практичної реалізації обліково-аналітичних процесів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аналіз, контроль, управління, освітня установа, інформаційна система, цифровізація, бюджетні установи.

Вступ. Реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі України передбачає перехід до сучасних стандартів, підвищення прозорості та відповідальності у використанні бюджетних коштів. Для закладів освіти вкрай важливим є створення ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління, яка формує достовірну інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень. Важливим завданням у цьому контексті є розробка теоретичних і методичних засад організації обліково-аналітичної системи та її адаптація до умов цифрової економіки.

Метою дослідження є визначення теоретичних засад формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю освітньої установи та обґрунтування її ролі у забезпеченні ефективного функціонування закладу освіти.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

1. Розкрити сутність поняття «обліково-аналітичне забезпечення» та його роль у системі управління.

2. Охарактеризувати структуру та елементи обліково-аналітичної системи закладу освіти.

3. Визначити основні принципи функціонування обліково-аналітичної системи.

4. Проаналізувати значення інформаційних технологій у підвищенні ефективності обліково-аналітичних процесів.

5. Запропонувати напрями вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення в умовах цифрової трансформації освіти.

Основна частина. У сучасних умовах реформування системи бухгалтерського обліку особливого значення набуває побудова ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління. Цей термін трактується як комплекс організаційних, інформаційних та методичних елементів, спрямованих на формування, обробку, аналіз і використання облікової інформації для ухвалення управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення – це система збору, обробки, узагальнення та аналізу бухгалтерської інформації, яка формується на основі первинних документів, облікових реєстрів та фінансової звітності з метою ефективного управління діяльністю установи, забезпечення прозорості використання ресурсів і здійснення контролю.

Питання обліково-аналітичного забезпечення діяльності бюджетних установ, його ролі у формуванні достовірної інформації та ухваленні управлінських рішень широко висвітлювали у своїх працях відомі українські науковці (табл. 1).

Аналіз наукових підходів до трактування обліково-аналітичного забезпечення діяльності бюджетних установ показав, що дослідники одностайні у визнанні його ключової ролі у системі управління. Водночас кожен автор робить акцент на певному аспекті: достовірності інформаційної бази (Ф. Ф. Бутинець), аналітичності та контролі (М. Т. Білуха), методологічних засадах і відповідності стандартам (С. Ф. Голов), гармонізації з міжнародними вимогами (В. М. Жук), державному фінансовому контролю та аудиту (Т. І. Єфіменко), формуванні якісної звітності (Л. В. Нападовська). Це свідчить про багатогранність поняття та необхідність його розгляду як інтегрованої системи, що поєднує облік, аналіз, контроль та звітність для ефективного функціонування бюджетних установ.

Таблиця 1

Тлумачення поняття «обліково-аналітичне забезпечення діяльності бюджетних установ» у працях науковців

Автор	Тлумачення	Основний акцент
Ф. Ф. Бутинець	Обліково-аналітичне забезпечення у бюджетних установах – це формування достовірної інформаційної бази для управління і контролю за використанням коштів	Інформаційна база, управління
М. Т. Білуха	Бачить основу в аналітичному обліку, який дозволяє деталізувати дані та забезпечувати контроль у сфері державних фінансів	Аналітичність, контроль
С. Ф. Голов	Розглядає як комплекс методів і процедур, що забезпечує відповідність облікової системи бюджетних установ законодавчим вимогам і стандартам	Методологія, регламентація
В. М. Жук	Досліджує у контексті гармонізації з міжнародними стандартами IPSAS; вважає, що це умова прозорості та підзвітності установ державного сектору	Прозорість, міжнародні стандарти
Т. І. Єфіменко	Пов'язує з системою державного фінансового контролю та внутрішнього аудиту в управлінні бюджетними установами	Контроль, аудит
Л. В. Нападовська	Трактує як основу для формування якісної фінансової звітності, яка використовується керівництвом установ для ухвалення рішень	Звітність, управлінські рішення

Отже, підсумовуючи теоретичні підходи та наукові дослідження, можна стверджувати, що ефективна система обліково-аналітичного забезпечення у закладах освіти є не лише технічним інструментом обліку, а стратегічним механізмом управління. Вона сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, забезпечує контроль і прозорість фінансових потоків та є необхідною умовою розвитку сучасних освітніх установ в умовах цифровізації та реформування державного сектору.

Обліково-аналітичне забезпечення діяльності було досліджено на прикладі Калинівського технологічного фахового коледжу (КТФК) – закладу фахової передвищої освіти державної форми власності, що здійснює підготовку фахових молодших бакалаврів за 6 спеціальностями і 7 освітньо-професійними програмами. Структура спеціальностей коледжу охоплює як технічні та інженерні напрями (електроенергетика, машинобудування, технології легкої промисловості), так і економічні (облік, фінанси) та креативно-дизайнерські (дизайн одягу, послуги краси). Отже, поєднання широкого спектра освітніх програм дозволяє забезпечувати потреби ринку праці регіону й країни загалом, а також давати студентам можливість обирати фах відповідно до їхніх здібностей та інтересів.

Калинівський технологічний фаховий коледж є активним освітнім закладом, який має достатню матеріально-технічну базу та кваліфікований педагогічний колектив. Значна кількість викладачів вищої категорії, наявність методистів і старших викладачів підтверджують високий рівень кадрового потенціалу. Розвинена інфраструктура – навчальні корпуси, лабораторії, гуртожиток, спортивні та інформаційні ресурси – створює умови для якісної підготовки фахівців. Ці дані підкреслюють важливість системи бухгалтерського обліку, контролю та аналізу у забезпеченні стабільного функціонування коледжу та ефективному використанні його ресурсів.

Нормативно-правова база для коледжу є основою його діяльності, оскільки вона встановлює права, обов'язки та процедури, регулює освітній процес, а також фінансову та господарську діяльність (табл. 2). Аналіз нормативно-правової бази показав, що система регулювання бухгалтерського обліку в державному секторі є комплексною та охоплює як загальні принципи ведення обліку, так і специфічні правила для окремих об'єктів (основних засобів, запасів, нематеріальних активів). Для коледжу це означає чітке дотримання встановлених стандартів у процесі відображення господарських операцій, складання звітності та організації роботи бухгалтерської служби.

Таблиця 2

Нормативно-правова база бухгалтерського обліку в державному секторі та її роль

Документ	Короткий зміст	Роль у бюджетній сфері (на прикладі коледжу)
Бюджетний кодекс України (БК)	Визначає засади бюджетної системи, порядок формування та використання бюджетних коштів	Регламентує фінансування коледжу з державного та місцевого бюджетів, встановлює правила використання коштів
Закон № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Встановлює правові основи ведення обліку та складання фінансової звітності	Зобов'язує коледж вести облік та подавати достовірну фінансову звітність відповідно до стандартів
План рахунків (наказ Мінфіну від 29.12.2015 № 1219)	Система рахунків для ведення бухгалтерського обліку в державному секторі	Використовується у коледжі для відображення доходів, видатків та розрахунків із казначейством
Типове положення № 59	Визначає завдання та функції бухгалтерської служби бюджетної установи	Регламентує діяльність бухгалтерії коледжу, розподіл обов'язків і відповідальність працівників
Положення № 88	Встановлює порядок документального забезпечення облікових записів	У коледжі регламентує оформлення первинних документів, меморіальних ордерів та їх зберігання
НП(С)БОДС 121 «Основні засоби»	Визначає правила обліку й оцінки основних засобів	Регламентує облік будівель, меблів, обладнання та комп'ютерної техніки в коледжі
НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи»	Встановлює порядок обліку нематеріальних активів	У коледжі – облік програмного забезпечення та ліцензій
НП(С)БОДС 123 «Запаси»	Регламентує правила обліку виробничих запасів, МШП, продуктів харчування	Використовується в обліку запасів та харчових продуктів у студентській їдальні коледжу
Методичні рекомендації «Основні засоби» (наказ Мінфіну № 11 від 23.01.2015)	Конкретизують порядок ведення обліку основних засобів	Забезпечують правильність відображення ремонту та списання обладнання коледжу
Методичні рекомендації «Запаси»	Деталізують порядок ведення обліку запасів	Регламентують списання канцтоварів, будівельних матеріалів та продуктів харчування у коледжі
Методичні рекомендації «Нематеріальні активи»	Визначають порядок обліку НМА	Застосовуються у коледжі при придбанні й амортизації програмного забезпечення

Кожен із документів має своє практичне значення: від регулювання бюджетних надходжень до забезпечення правильності оформлення первинних документів і контролю за використанням майна. Це створює єдину систему, що гарантує прозорість, достовірність і підзвітність фінансово-господарської діяльності освітнього закладу.

Проведене дослідження дає можливість запропонувати певні пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності Калинівського технологічного фахового коледжу, а саме:

1. Автоматизація бухгалтерського обліку.

Рекомендується впровадження сучасних програмних продуктів для ведення бухгалтерського обліку та формування звітності (зокрема «BAS Бухгалтерія», «М.Е.Дос»), що забезпечить оперативне відображення господарських операцій, зменшить ризик помилок і підвищить достовірність фінансових даних.

2. Інтеграція аналітичних систем управління.

Доцільним є створення внутрішньої інформаційно-аналітичної бази, яка поєднає бухгалтерський, кадровий, матеріальний і навчальний облік. Це сприятиме централізованому контролю фінансових потоків, ресурсів і результатів діяльності коледжу.

3. Удосконалення системи внутрішнього контролю.

Необхідно розробити внутрішні регламенти проведення аудиту, перевірки достовірності первинних документів та контролю за використанням матеріальних і фінансових ресурсів. Запровадження періодичного внутрішнього моніторингу забезпечить підвищення фінансової дисципліни.

4. Підвищення аналітичної компетентності бухгалтерських працівників.

Варто систематично проводити навчальні семінари, тренінги та курси з питань нових стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності й цифровізації. Це дозволить працівникам швидше адаптуватися до змін нормативно-правової бази та технологічних інновацій.

5. Цифровізація документообігу.

Перехід до електронного документообігу сприятиме підвищенню оперативності облікових процесів, зменшенню витрат часу на обробку первинних документів і покращенню контролю за їх збереженням.

6. Розширення аналітичних розрізів у системі обліку.

Доцільно деталізувати облік витрат за напрямками освітньої, господарської та адміністративної діяльності. Це дозволить формувати більш інформативні аналітичні показники для управління ефективністю використання бюджетних коштів.

7. Оптимізація фінансового планування.

Запровадження середньострокових фінансових планів і прогнозів з урахуванням динаміки контингенту здобувачів освіти та фінансових потоків сприятиме раціональному розподілу ресурсів і стабільності фінансування коледжу.

Висновки. У процесі проведення аналізу теоретичних засад обліково-аналітичного забезпечення діяльності освітніх установ було з'ясовано, що воно є невід'ємним елементом системи управління бюджетними організаціями. Обліково-аналітична система виступає не лише інструментом збору та узагальнення фінансових даних, а й важливим засобом формування управлінської інформації, необхідної для ухвалення ефективних рішень.

Аналіз наукових підходів дозволив визначити, що основними складовими такої системи є бухгалтерський облік, аналітика, контроль та звітність, які взаємодіють на основі єдиної нормативно-правової бази. Її ефективність забезпечується дотриманням принципів достовірності, повноти, своєчасності та прозорості інформації.

Розгляд практичної діяльності Калинівського технологічного фахового коледжу підтвердив, що впровадження сучасних методів обліку та аналітичних інструментів сприяє оптимізації управлінських процесів, підвищенню фінансової дисципліни та якості звітності. Системне використання обліково-аналітичних даних дозволяє забезпечити належний контроль за використанням бюджетних коштів і раціональне планування ресурсів.

Отже, ефективна система обліково-аналітичного забезпечення є стратегічним чинником розвитку освітніх закладів у державному секторі. Її вдосконалення має ґрунтуватися на подальшій автоматизації облікових процесів, цифровізації документообігу, підвищенні аналітичної компетентності працівників бухгалтерських служб і гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами.

Annotation. The article examines the theoretical principles of forming a system of accounting and analytical support for the management of the activities of educational institutions. The essence, objectives, principles and structure of the accounting and analytical system are revealed, and its role in ensuring effective management of an educational institution is also characterized. The example of the activities of the Kalynivka Technological Vocational College shows the features of the practical implementation of accounting and analytical processes.

Keywords: accounting, analysis, control, management, educational institution, information system, digitalization, budget institutions.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 р. № 1662 «Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи».
4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
5. НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» від 12.11.2010 р. № 1202. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text>
6. НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» від 12.11.2010 р. № 1202. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10#Text>
7. НП(С)БОДС 123 «Запаси» від 12.11.2010 р. № 1202. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#Text>
8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, наказ Мінфіну від 23.01.2015 р. № 11. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15>
9. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору, наказ Мінфіну від 23.01.2015 р. № 1. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text>
10. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів суб'єктів державного сектору, наказ Мінфіну від 23.01.2015 р. № 11. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1327201-09#Text>
11. Бутинець Ф. Ф., Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік у державному секторі: навч. посіб. Житомир: ЖДТУ, 2020. 356 с.
12. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
13. Нападовська Л. В. Теорія бухгалтерського обліку: монографія. Київ: КНТЕУ, 2008. 736 с.
14. Офіційний сайт Калинівського технологічного фахового коледжу. URL: <https://kttk.vn.ua> (дата звернення: 10.10.2025).

УДК 338.242:658.14

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

В. В. Гнатюк, Г. В. Бей

Анотація. У статті аналізується фінансова стійкість українських підприємств в умовах повномасштабної війни, висвітлюються виклики, зокрема руйнування інфраструктури, втрата ринків та зростання ризиків. На основі даних офіційних джерел проаналізовано вплив війни на ключові сектори МСП, визначено виклики та перешкоди збереження фінансової стійкості. Адаптовано традиційні методи фінансового аналізу з акцентом на ліквідність, платоспроможність та оборотність активів до воєнних реалій, допускаючи роботу на межі беззбитковості. Визначено, що економічної стійкості підприємствам вдається досягти завдяки державним програмам підтримки підприємництва, міжнародній допомозі та прямим грантам, диверсифікації ризиків та адаптації бізнес-моделей, що дозволило МСП відновити діяльність та закласти основу для повоєнного зростання.

Ключові слова: фінансова стійкість, українські підприємства, управління ризиками, державна підтримка.

Вступ. В умовах тривалої повномасштабної війни в Україні підприємства, особливо сектор малого та середнього підприємництва, стикаються з численними викликами, включаючи руйнування інфраструктури, втрату ринків збуту, дефіцит робочої сили, зростання витрат та посилення ризиків. Фінансова стійкість стає не просто бажаним, а критичним фактором для виживання бізнесу, дозволяючи підтримувати ліквідність, платоспроможність, прибутковість та адаптивність до невизначеності в складних поточних умовах. З огляду на це, пошук напрямів забезпечення та збереження фінансової стійкості підприємств є актуальним.

Основна частина. Війна в Україні радикально змінила економічний ландшафт та особливо вплинула на мікро-, малі та середні підприємства (ММСП), які становлять близько 99 %